

OBSAH

PŘEDMLUVA	9
Poděkování	12
Poděkování k českému vydání	13
Technická poznámka	13
 1/ MATHESIŮV PROJEKT	15
 2/ JAZYKOVĚDEC JE FUTURISTA: RUSKÁ LÉTA ROMANA JAKOBSONA	21
Vědecké počátky – dialektologie a folklór	21
Počátky avantgardy – sbohem slovům ... a víc folklóru	29
Rané metodologie	41
Ideál syntézy	41
Relativismus a věda bez hodnotících soudů	43
Antipsychologismus a husserlianismus	46
Radikalismus	52
 3/ „JINÉ POMĚRY“: MOSKVA, SANKT-PETĚRBURG A REVOLUCE	61
Moskevská tradice	61
Společnosti a kroužky: Moskevská dialektologická komise	61
Realistický přístup k jazyku	64
Moskevský lingvistický kroužek: počátky a rané cíle	65
Petrohradská avantgarda	68
OPOJAZ: artisté na visuté hrazdě	68
OPOJAZ: zájem o teorii	73
Osobnosti: Alexej Alexandrovič Šachmatov	76
Osobnosti: Jan Baudouin de Courtenay	78
Po roce 1917	81
Moskva: superkroužek	81
Lingvisté a revoluce	87
 4/ VILÉM MATHESIUS: HLEDÁNÍ NOVÉ LINGVISTIKY	90
Mathesiova raná léta	90
Normální věda	92
Počáteční témata: lingvistický realismus, jazyková optimalizace	96

Proti Tainovi a determinismu	98
Tendence	99
Mathesiův ahistorismus a Masarykův realismus.	104
5/ INTERMEZZO: JAKOBSON A MATHESIUS	
NA POČÁTKU DVACÁTÝCH LET	107
Jakobson v Praze v letech 1920–1925	107
Počáteční období	107
Směrem k fonologii: <i>Základy českého verše</i>	112
Jakobsonova koncepce jazyka podle eseje v <i>Pásmu</i> (1925)	117
Odkaz Masarykova realismu a Mathesiův aktivismus	119
6/ REPUBLIKA VĚDCŮ: MEZIKULTURNÍ INTEGRACE	
V POVÁLEČNÉ PRAZE	124
Praha ruská a ukrajinská: místa a osobnosti	125
Místa setkávání	125
Osobnosti: Sergej Karcevskij	128
Osobnosti: Pjotr Bogatyrjov	130
Osobnosti: Dmytro Čyževskij	133
Osobnosti: Nikolaj Durnovo	134
Osobnosti: další ruští a ukrajinští badatelé	136
Německá Praha	138
Slavisté na Německé univerzitě	138
Jakobson a Německá univerzita	140
Kroužek a Rudolf Carnap	141
Napětí	143
Český podíl	144
Osobnosti: Bohumil Trnka	145
Osobnosti: Bohuslav Havránek	147
Osobnosti: Jan Mukařovský	148
Osobnosti: Miloš Weingart	150
Osobnosti: Jan Rypka	151
Republika vědců	152
7/ MAGIE SPOLEČNÉHO JAZYKA	
Hledání sdílených témat	154
Kouzlo sdílených témat	157
Synchronie a diachronie	157
Antipsychologismus	159
Jazyk jako sociální konvence	160
Jazykový aktivismus, teleologie, <i>volonté obscure</i>	161
Jazykový kontakt a konvergence	164
Nové pojetí fonologické struktury	165

Fonologie jako soukromý diskurs	166
Nové pojetí systému	166
Odvaha k syntéze	172
8/ UN'ORGANIZZAZIONE COMBATTIVA...	175
Skupinová dynamika	175
Kroužek se stmeluje	175
Dochází ke střetům	177
Ideál kolektivní práce	180
Kolektivní prohlášení, kolektivní akce	183
Kolektivní texty, 1928-1930	183
Kolektivní akce - debata o purismu (1932)	185
9/ RÉTORIKA MODERNITY: IDEÁLY VĚDY A SPOLEČNOSTI	
SE PŘEKRÝVAJÍ	188
Jakobsonův ideologický slovník	188
Diskurs o minulosti a budoucnosti	189
Diskurs o dialektické syntéze	192
Dialektické paralely od Čyževského po Nezvala	194
Souputníci a vizionáři	199
Bedřich Václavek	199
Josef Ludvík Fischer	200
Poslední manifest: program <i>Slova a slovesnosti</i>	203
10/ RUSKÉ PŘEDSTAVY CELKU: TRUBECKOJ, SPRACHBUND	
A EURASIE	206
Ruská léta N. S. Trubeckého	207
Začátky	207
Raná metodologie	209
Relativismus a kulturní autonomie	211
Jádro věci: „divá tvář asiatského barbarství“	211
<i>Evropa a lidstvo</i>	214
Hlavní teze: kulturní relativismus	216
Relativismus versus klasifikace v jazykovědě	218
Jazyk a Eurasie	220
Eurasijství - Tataři, Turci a další divoši	220
První kroky k eurasijské lingvistice: „Výšiny a propasti	
ruské kultury“ (1921)	224
„Babylónská věž a zmatení jazyků“ (1923)	226
Zalíbení v symetrii	228
Teorie jazykové konvergence: předchůdci a následovníci	230
„Indoevropský problém“ (1936) a svoboda bádání	234

11/ SPOJITÉ NÁDOBY: ROMAN JAKOBSON	
A ČESKÁ MEZIVÁLEČNÁ AVANTGARDA	238
První kontakty – radikální časopisy ve dvacátých letech	238
Avantgarda a funkcionalismus	240
První konflikty – diskuse o neutilitární povaze umění	240
Předměty odpovídající svému účelu: poznámka o jasném rozdělení funkcí ...	243
„Slova, slova, slova“: Teigova reakce na Jakobsonovy teorie	246
Básníci, spisovatelé, vědci	249
Závěrečné konflikty – aparátčící v předvečer války.	253
... a hlubší význam	258
12/ DVA EPILOGY	261
Dopad druhé světové války	261
Epilog s trhlinou: Seifertovo poselství vs. Trubeckého pragmatismus	262
Epilog s mnoha trhlinami: dočasný konec	268
1945: náznaky naděje	268
1948: mechanismy anticipace	270
1948: obrana a přizpůsobení	272
Žádné velké finále – jen lingvisté ve společnosti.	278
DOKUMENTÁRNÍ PŘÍLOHA	280
Stanovy spolku „Pražský lingvistický kroužek“	280
Prameny a literatura	283
POST SCRIPTUM 2010:	
Autor pořádá interview sám se sebou	314
Literatura k Pražskému lingvistickému kroužku 1995–2010:	
Výběrová bibliografie	325
Rejstřík	332